

Instytut Pamięci Narodowej - Katowice

<https://katowice.ipn.gov.pl/pl3/aktualnosci/152567,Tobie-Polsko-hold-dla-powstancaslaskiego-sierz-Wiktora-Brachmanskiego-Wodzislaw.html>
19.04.2024, 01:31

**Tobie Polsko” — hołd dla powstańca śląskiego
sierż. Wiktora Brachmańskiego — Wodzisław
Śląski, 19 października 2021**

19 października 2021 r. na cmentarzu parafialnym w Wodzisławiu Śląskim przy ul. Pszowskiej odbyła się uroczystość oznaczenia grobu powstańca śląskiego śp. sierż. Wiktora Brachmańskiego znakiem pamięci „Tobie Polsko” zorganizowana przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach.

W wydarzeniu wzięli udział: Katarzyna Brachmańska – wnuczka śp. Wiktora Brachmańskiego, ks. Piotr Brachmański – proboszcz parafii Niepokalanego Serca Maryi i jednocześnie wnuk w/w wraz z dalszą rodziną oraz Sławomir Kulpa – dyrektor Muzeum w Wodzisławiu, harcerze z ZHR, przedstawiciele społeczności uczniowskiej ze Szkoły Podstawowej nr 1 oraz poczet sztandarowy Straży Miejskiej z Wodzisławia.

Uroczystość poprowadził Jan Kwaśniewicz – naczelnik Oddziałowego Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach. Po przywitaniu gości przybliżył zgromadzonym genezę akcji „Powstańcy to wiara, nadzieja i cud! Ocalmy groby powstańców śląskich od zapomnienia” i symbolikę znaku „Tobie Polsko”, a także przedstawił postać śp. sierż. Wiktora Brachmańskiego i dokonał oznaczenia grobu. Następnie modlitwę poprowadził ks. prob. Piotr Brachmański. Na zakończenie wydarzenia głos zabrała Aleksandra Polek – chrześniaczka powstańca śląskiego, która jako dziecko była świadkiem jego aresztowania przez Niemców w 1939 r. Krótko o losach lokalnych powstańców opowiedział też dyr. Sławomir Kulpa. Jako ostatni przemówił ks. P. Brachmański, który podziękował za akcję Instytutowi zaznaczając, że ma nadzieję, że nie była to ostatnia taka uroczystość na wodzisławskim cmentarzu.

Śp. Wiktor Brachmański urodził się 17 października 1892 r. w Radlinie II. Był organizatorem radlińskiego oddziału Polskiej Organizacji Wojskowej Górnego Śląska i jego komendantem. W trakcie I powstania śląskiego brał udział w rozbrajaniu niemieckiej policji i prowadził działania dywersyjne do czasu rozbicia oddziału pod Pszowem. Był także założycielem gniazd Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” między innymi w Radlinie, Markłowicach oraz Turzy. Następnie wziął udział w II powstaniu śląskim, podczas którego jego oddział walczył o Wodzisław. W III powstaniu śląskim był dowódcą II baonu 14 pułku pp wodzisławskiego. Walczył między innymi o Wodzisław Śląski oraz o tereny kopalni Ema oraz na froncie nadodrzańskim. Po zakończeniu powstania został organizatorem radlińskiego oddziału Związku Powstańców Śląskich.

W czasie II wojny światowej zesłany przez Niemców do KL Dachau. Za działalność odznaczony między innymi Krzyżem Walecznych, Medalem Niepodległości, Gwiazdą Górnośląską oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Zmarł w Wodzisławiu Śląskim 7 listopada 1969 r.

Sierż. Wiktor
Brachmański.

Akcja oznaczania grobów znakiem pamięci opracowanym przez Oddziałowe Biuro Upamiętniania Walk i Męczeństwa IPN w Katowicach rozpoczęła się 5 lipca 2021 r w dzień setnej rocznicy zakończenia III powstania śląskiego. Znak pamięci „Tobie Polsko” ma formę proporczyka o rozmiarach ok. 20 x 8 cm wykonanego z porcelany nagrobnej. Umieszczono na nim inwokację „Tobie Polsko”, pod którą znajduje się wizerunek orła otoczonego datami powstań, a poniżej napisy „Grób Powstańca Śląskiego” i „Instytut Pamięci Narodowej”. Proporzec jest wzorowany na sztandarze powstańczym „Tobie Polsko”, który wykonano na początku 1920 r. w pracowni przy redakcji „Katolika” w Bytomiu i który obecnie znajduje się w zbiorach Muzeum Czynu Powstańczego w Górze Św. Anny. Muzeum posiada także fotografię z uroczystości upamiętniającej uchwalenie Konstytucji 3 Maja, która przedstawia pochód mieszkańców wsi Osiek (pow. strzelecki, woj. opolskie) z tymże sztandarem niesionym przez A. Szulca do Rozmierzy. Uroczyści te obchodzono na całym Górnym Śląsku w niedzielę 2 maja 1920 r. i były to pierwsze legalne obchody tej rocznicy na tym terenie. Dzięki postanowieniom artykułu 88 Traktatu Wersalskiego o przeprowadzeniu plebiscytu, dla zapewnienia jego

bezstronności, w lutym 1920 r. obszar plebiscytowy wyłączono z państwa niemieckiego i poddano kontroli wojsk alianckich, a pełnię władzy przejęła na nim Międzynarodowa Komisja Rządząca i Plebiscytowa Górnego Śląska z gen. Henri Le Rondem na czele. Umożliwiło to Polakom legalne demonstrowanie swoich dążeń i używanie symboli narodowych.

Znak pamięci "Tobie Polsko".